

พระสงฆ์กับการพัฒนาจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย
Monks and the Development of Anti-corruption
Behavior in Thai society

พระมหาไพรัชน์ ธมฺมทีโป Phramaha Pairat Dhammadipo^๑
สรายุทธ อุดม Sarayuth Udom^๒
สาคร ธาระที Sakorn Tharathi^๓

Received: July 15, 2021

Revised: August 25, 2021

Accepted: August 30, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนาสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์การเสริมสร้างจิตสำนึกต่อต้านป้องกันการทุจริต เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่เหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้การพัฒนาจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตกับสังคมไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์นักวิชาการรวมทั้งการลงพื้นที่เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย ทำให้เกิดการบูรณาการโดยการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ความละเอียดถี่ถ้วน (อิทธิ) ความเกรงกลัวต่อบาป (โศตปปะ) และสัมมัตตธาน ๔ ไปใช้ในวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จะกำกับจิตใจของบุคคลให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม การบูรณาการดังกล่าวได้ดำเนินการครอบคลุมทั้งคณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคประชาชน

คำสำคัญ : บทบาทพระสงฆ์, การสร้างจิตสำนึก, การต่อต้านการทุจริต

^๑สาขาวิชาปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, Philosophy Program, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. Email: pairat@mcu.ac.th

^๒สาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Department of Psychology, Faculty of Humanities. , Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. Email: yuth_mcu@hotmail.com

^๓กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, International Affairs Division Office of the President Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. Email: kk.2512@hotmail.com

Abstract

This research aims to study of building awareness to anti-corruption in Thai Society, the role of monks to building awareness to anti-corruption and the concept of Buddhist teaching for apply to building awareness to anti-corruption in current Thai Society. The researcher has taken information from document, Buddhist Texts, in-depth interview and observation for analyzing to achieve the objectives. The research results were found that: The monks have important role to building awareness to anti-corruption in Thai Society that has integrated the Buddhist teaching i.e. moral shame (hiri), moral dread (Ottappa), Four Right Exertions (Sammappadhana 4) in human ways of life which is the principle that controls one's mind to act in a correct way. Such an integration was done together in the field of the Sangha, government and the people.

Keywords: the role of monks, building awareness, anti-corruption

๑. บทนำ

การประพฤติทุจริตเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม การจะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนนั้น คนในสังคมจะต้องมีค่านิยมในการรักความดีและมีความรู้สึกไม่รับการประพฤติทุจริตและการโกงทุกรูปแบบโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งการสร้างค่านิยม จิตสำนึกที่ถูกต้องนี้แหละ จะเป็นรากฐานสำคัญเพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและเป็นการป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ได้เป็นผลดีที่สุด แต่ภายใต้บริบทของประเทศไทยที่ต้องเผชิญหน้าท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและการปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว และมีความสลับซับซ้อนทำให้กระบวนการพัฒนาการด้านต่างๆของประเทศขาดความสมดุลและก่อให้เกิดสภาพปัญหาต่อเนื่องเกี่ยวพันกันหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่สั่งสมติดต่อกันมายาวนานตั้งแต่อดีต สภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน มีการทุจริตและประพฤตินิยมชอบทั้งในและนอกวงราชการอยู่ทั่วไป จนเป็นที่ห่วงใยกันว่าการทุจริตต่อหน้าที่กำลังกลายเป็นสนิมร้ายที่บ่อนทำลายประเทศชาติอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้ เพราะการทุจริตต่อหน้าที่เมื่อผนวกเข้ากับคตินี้ว่า “มือใครยาว สาวได้สาวเอา” ย่อมนำสังคมไปสู่การแก่งแย่งแข่งขันในลักษณะที่ว่า “แย่งอาหารกันกิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่งคู่กันพิศวาส แย่งอำนาจกันเป็นใหญ่”

การแตกความสามัคคีกลายเป็นสนิมที่กัดกร่อนโครงสร้างสังคมจากภายในที่รวันล่มสลายถ้าถูกกระทบด้วยภัยจากภายนอกในอนาคต^๔

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นวิธีการที่จะกระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกต่อการจัดการประพฤติทุจริตมีส่วนร่วมให้เกิดความตระหนัก มีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติและสำนึกในบุญคุณของแผ่นดิน เห็นพิษภัยของการทุจริตที่จะเป็นตัวบ่อนทำลายและกัดกร่อนรากฐานความเข้มแข็งของสังคมและประเทศชาติโดยรวม นี่คือนโยบายของพระสงฆ์ที่จะมีส่วนสำคัญในการสร้างจิตสำนึกของประชาชนปรับฐานความคิดโดยเฉพาะกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐให้เห็นแก่ประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และวินัย แก่ทุกภาคส่วน ทุกเพศทุกวัย และทุกกลุ่มอาชีพใช้การศึกษาและศาสนาเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีในการต่อต้านการทุจริตโดยการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนการนำเอาหลักธรรมทางศาสนามาเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกและปรับเปลี่ยนฐานความคิดใหม่ให้ปราศจากอกุศลนั้นก็เพราะว่าปัญหาการทุจริตจะต้องอาศัยคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตความละเอียดรอบคอบต่อการประพฤติทุจริต มีอุดมการณ์ที่ดีไม่ยกย่องค่านิยมที่ไม่ดีมาสู่ตนเองและสังคม ไม่เห็นประโยชน์ตนมากกว่าส่วนรวมใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม ก็เพื่อให้สังคมไทยมีจิตสำนึกและค่านิยมที่ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันสำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการสร้างจิตสำนึกเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการและนักการเมืองหรือการฝึกอบรมนักการเมืองก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง เพื่อให้มีการปฏิบัติหน้าที่ตามกติกากฎหมายและหลักนิติธรรม^๕ ฉะนั้น จึงเป็นกลยุทธ์ทางบวกที่มีโอกาสสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว โดยการดึงพลังส่วนดีของประชาชนออกมาพร้อมกับสร้างจิตสำนึกมาใช้พลังของสังคมควบคุมการเอารัด เอาเปรียบ การทุจริต และค่านิ่งถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนและหมู่คณะ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุผู้มีหน้าที่ในการส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง สร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน สร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนาให้เจริญยั่งยืนสืบต่อไปโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเผยแผ่ปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดความสุขสงบตามที่ได้รับถ่ายทอดจากในอดีตและให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในสถานะต่างๆ^๖

^๔ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต), *สุจริตธรรมกถา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๕.

^๕ องค์การบริหารส่วนตำบลลิเล็ด จังหวัดสุราษฎร์ธานี, *แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙*, (สุราษฎร์ธานี: ๒๕๕๘), หน้า ๒.

^๖ งานังค์ อติวัฒน์สิทธิ์, *สังคมวิทยา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๓๒, หน้า ๒๕.

แนวทางการป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของพระสงฆ์ในภาพรวมเป็นผลลัพธ์ของปัจจัยอันเป็นที่มาของความรุนแรงการทุจริตกับด้านที่เป็น การต่อต้านการทุจริตเพื่อลดปัญหาให้น้อยลงหรือให้หมดไปด้วยการทำให้ประเทศปลอดการ ทุจริตอยู่แนวหน้าของโลกในปัจจุบัน จึงเป็นส่วนสะท้อนในการจัดทำตัวชี้วัดด้านการทุจริตที่ สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ แนวทางตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบไปด้วย ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบ ๖) หลัก ความคุ้มค่า^๗ จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นที่จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการ ทุจริตของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นตัวผลักดันให้มีจิตสำนึก มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น จึงมาสู่การงานวิจัย เรื่อง พระสงฆ์กับการพัฒนา จิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย
๒. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อต้านป้องกันการทุจริต
๓. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่เหมาะสมนำมาประยุกต์ใช้ การพัฒนาจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตกับสังคมไทยปัจจุบัน

๓. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา มุ่งศึกษาบริบทเนื้อหาพระสงฆ์กับการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการ ทุจริต เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยศึกษาเอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ และรายงานวิจัย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตการสร้าง จิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย แนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมที่เหมาะสมนำมา ประยุกต์ใช้สร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย

ขอบเขตด้านพื้นที่/องค์กร

- ๑) วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
- ๒) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

^๗ อ่างแล้ว, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑),

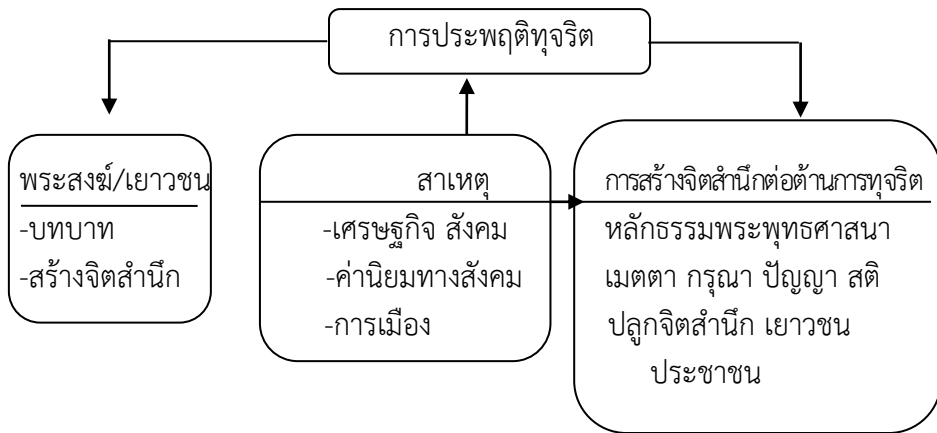
ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลโดยศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากกลุ่มเป้าหมายหลัก ประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ นิสิต นักศึกษา เด็กและเยาวชน ร่วมประชากรทั้งหมด ๖๘ รูป/คน

ขอบเขตเวลา

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาใช้ระยะเวลาดำเนินการระหว่าง ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ รวมเป็นระยะเวลา ๑ ปี

๔. กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๕. วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยที่มุ่งศึกษาบทบาทพระสงฆ์ ประชาชน การมีส่วนร่วมขององค์กร ชุมชน มีมาตรการต่อต้านการประพาสพุทธจริตคอร์รัปชั่นในสังคมไทย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารทางวิชาการอื่นๆ เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตใน สังคมไทยและหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้การสร้างจิตสำนึกที่ดีในการศึกษา

(๒) ศึกษาพระสงฆ์กับการพัฒนาจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย

(๓) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการของพระสงฆ์กับการ พัฒนาสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย

๕.๒ การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิจัยภาคสนาม เพื่อ ทราบถึง แนวคิด หลักการ ความเป็นมาของพระสงฆ์กับการพัฒนาสร้างจิตสำนึกต่อต้านการ ประพฤติทุจริตในสังคมไทย ในพื้นที่ที่เป็นกรณี โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(๑) กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายในการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริต ในสังคมไทย จากพระสงฆ์ ผู้บริหาร คณาจารย์ นักเรียน นิสิต นักศึกษา

(๒) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อยร่วมกับ พระสงฆ์ ผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักเรียนและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

(๓) ดำเนินการศึกษาแนวทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสร้างจิตสำนึก ต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย ในลักษณะนำมาประยุกต์ใช้การสร้างจิตสำนึกหลัก พุทธธรรมทางพระศาสนา โดยเน้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างจิตสำนึกที่ดี การ สร้างสุจริตธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

(๔) สรุปและนำผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนามโดยนำมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ การบูรณาพระสงฆ์กับการพัฒนา สร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มา ประยุกต์ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และ สถาบันการศึกษาได้รับทราบแล้วนำไปปฏิบัติ

(๕) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

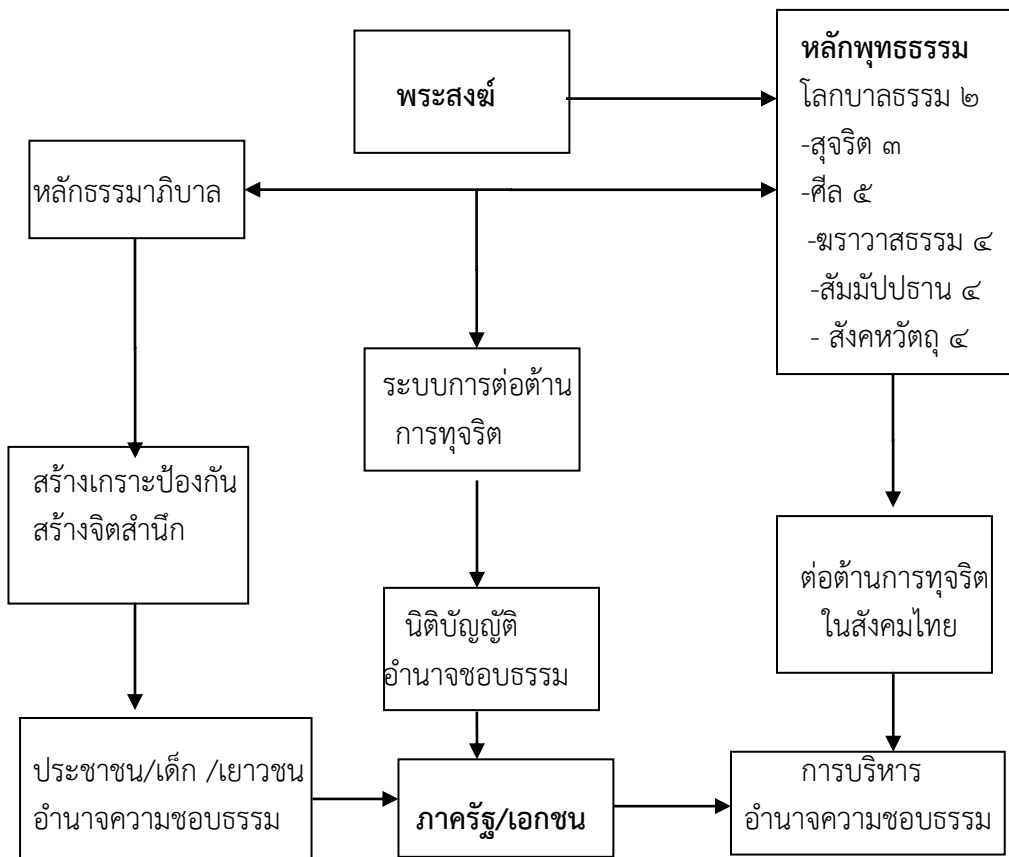
๕.๓ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการลงพื้นที่เพื่อศึกษาพระสงฆ์ กับการพัฒนาจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ การพัฒนาสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน เน้นการทำงานวิจัย แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

๖. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่หลักพุทธธรรมเพื่อ นำไปสร้างหรือพัฒนาจิตสำนึกในการต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย โดยให้มีการบูรณา การหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็นหลักการสำคัญยิ่งเพื่อสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและ ต่อต้านการประพฤติทุจริต หลักพุทธธรรม เช่น โลกบาลธรรม ๒ คือ หิริ ความละอายแก่ใจ และ

โอดตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป และสัมมัตตปธาน ๔ ได้แก่ ๑) สังวรปธาน เพียรระวังยับยั้งความไม่ดีไม่ให้เกิดมีในจิตใจ ๑) สังวรปธาน เพียรกัน เพียรระวังยับยั้งความไม่ดีไม่ให้เกิดมีในจิตใจ ๒) ปธานปธาน เพียรแก้ เพียรระวังกำจัดความไม่ดีที่เกิดมีในจิตใจแล้ว ๓) กาวนาปธาน เพียรก่อ เพียรสร้างความคิดหรือจิตสำนึกที่ดีให้เกิดมีขึ้น ๔) อนุรักษนาปธาน เพียรเก็บ เพียรรักษาความคิดที่มีแล้วไม่ให้เสื่อม หลักธรรมดังกล่าวมา จะเป็นตัวควบคุมจิตใจของบุคคลไม่ให้เกิดความโลภ ความทุจริต โดยนำเอาไปบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี และมีการดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน ๓ ภาคส่วนที่เรียกว่า บวร คือ บ้าน วัด ราชการ กล่าวคือทั้งในส่วนของภาคเอกชน/ประชาชน ภาคคณะสงฆ์ และภาคราชการ ดังนั้นหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริต ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๒ องค์ความรู้การวิจัย

๗. การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนาสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจในการวิเคราะห์ข้อมูลจึงนำประเด็นเหล่านั้นมาเพื่ออภิปรายผล ดังนี้

๑ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวพระสงฆ์กับการพัฒนาสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตในสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวคิดและหลักการการพัฒนาสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริตแล้วนำไปใช้ในสังคมไทยซึ่งสอดคล้องกับ สืบพงษ์ธรรมชาติ, พระครูอรุณสิงหธรรม ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา:กรณีศึกษาพระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาเน้นที่การพัฒนาคน เพื่อให้คนมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ และปัญญา โดยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงามดำรงชีวิตอยู่บนรากฐานแห่งสัจจะหรือความจริง หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาสังคมได้แก่ ความเพียรหรือความพยายามหลักไตรสิกขา หลักอปปมาทะ คือ การไม่รอเวลาและไม่ประมาท และหลักอิสรภาพแห่งการพึ่งตนได้ คือ การพึ่งตนเองและเป็นอิสระ คือ ๑) การปกครองการจัดระบบความเป็นอยู่ของหมู่สงฆ์ให้อยู่ในพระธรรมวินัย ๒) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเน้นการอบรม สั่งสอนทางธรรม ๓) การสาธารณูปการที่เกื้อกูลต่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในด้านต่างๆ ๔) การศึกษาสงเคราะห์ แก่เยาวชนในระดับก่อนวัยเรียน และให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ๕) การศาสนสถาน โดยการให้จัดการศึกษาด้านวิชาการด้านพระปริยัติธรรม ให้แก่พระสงฆ์สามเณรภายในวัด และ ๖) การสาธารณสงเคราะห์ คือ ภาระบวการสงเคราะห์ ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติจากวินาศภัยต่างๆ^๔

๒. จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติการทุจริตคอร์รัปชั่น ซึ่งเป็นปัญหา สอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการทุจริตในวงราชการไทย:การสังเคราะห์องค์ความรู้ ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหามาจากผู้รู้และบุคคลสำคัญของประเทศไทย สรุปได้ว่า สาเหตุของการทุจริต คือ เกิดจากระบบอุปถัมภ์ เชิดชูคนมีเงิน และขาดจิตสำนึก ดังนั้นการทุจริตในวงราชการไทยจากสาเหตุ สามารถแยกเป็นประเด็นได้ ๓ ด้าน คือ ด้าน การเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม วัฒนธรรม นอกจากนั้นแนวทางแก้ปัญหการทุจริต มี ๒ แนวทาง คือ ๑) การปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชน สังคม และเยาวชนของชาติ ๒) การให้ผู้นำประเทศควบคุมการทำงานของข้าราชการ และนักการเมือง การแก้ไขปัญหการทุจริตด้วย ๑) แนวทางการให้ผู้นำประเทศประกาศการต่อต้านการทุจริตให้ถือเป็นวาระแห่งชาติ

^๔ สืบพงษ์ ธรรมชาติ และ พระครูอรุณสิงหธรรม, รายงานวิจัย"ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา:กรณีศึกษาพระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)"วารสารมหาจุฬานาคร ทรรศน์ ปีที่ ๒ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘), หน้า๙๓.

ด้วยนโยบายของรัฐบาลอย่างจริงจัง ๒) การจัดตั้งกลุ่มสื่อสารจากโซเชียลมีเดียภาคีเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของชาติขึ้น^๙ สอดคล้องกับ จารุวรรณ สุขุมลพงษ์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวโน้มของการคอร์รัปชันในประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันปัญหาคอร์รัปชันถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆทั่วโลก ไม่ว่าจะประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่ด้อยพัฒนา และการคอร์รัปชันได้กลายมาเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของหลายประเทศ โดยปัญหานี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป อีกทั้งยังทวี ความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าหลายประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการ บริหารราชการสมัยใหม่ มีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐหรือองค์กรอิสระต่างๆ ก็ตาม ต่างเห็นพ้องกันว่าคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจนและเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาอย่างแท้จริง โดยสรุปประเทศไทยยังมีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอยู่มาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศด้วย^{๑๐}

๓. จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติกการทุจริตคอร์รัปชันด้วยการสร้างจิตสำนึกป้องกันแก้ไขการทุจริต ด้วยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เด็กและเยาวชนโดยให้อึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนให้เกิดความเข้มแข็งมากที่สุด ส่วนกลุ่มของภาครัฐและภาคเอกชนเสริมสร้างและสนับสนุนให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร และเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามรัฐธรรมนูญ ในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต เพื่อใช้เป็นกรอบชี้้นำในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ สอดคล้อง บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยม เพื่อการต่อต้านป้องกัน การทุจริตคอร์รัปชัน ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุหนึ่งของปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันคือการบริหารราชการแผ่นดินที่ผิดพลาด และการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเกิดจากการที่ข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมืองส่วนใหญ่ ยังขาดความรับผิดชอบและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้อย่างทั่วถึง กล่าวคือไม่สามารถทำให้เป็นไปตามความหมายที่ว่า “การเมืองและการบริหารราชการ เป็นกระบวนการการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม” ดังนั้น การแก้ไขปัญหาก็ควรถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นการสร้างค่านิยมแบบใหม่ให้กับประชาชน โดยการสร้างจิตสำนึกของความเป็น

^๙ กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ, ทินพันธุ์ นาคะตะ, และฤเดช เกิดวิชัย, รายงานวิจัย "การทุจริตในวงราชการไทย: การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหา จากผู้นำและบุคคลสำคัญของประเทศไทย" วาสาร มฉก. ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓๕ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๗), หน้า ๖๑.

^{๑๐} นางจารุวรรณ สุขุมลพงษ์ และคณะ, รายงานการวิจัย "แนวโน้มของการคอร์รัปชันในประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รัฐสภา, ๒๕๕๖.

ไทย คำนิยมเพื่อการต่อต้านป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และตรวจสอบบทบาท หน้าที่ของ ข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมืองให้เข้มข้นยิ่งขึ้น^{๑๑}

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติกการทุจริตคอร์รัปชัน สอดคล้องกับ ปิยะธิดา อภัยภักดิ์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมี ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยาเป็นราชธานีและสมัย รัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน การทุจริตและประพฤติกมิชอบเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ หน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ เพื่อตนเองและพวกพ้อง การทุจริตจึงเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เป็นการประพฤติกชั่ว แนวทางหรือมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหานี้ นอกจากใช้มาตรการทาง กฎหมายในการปราบปรามแล้วควรนำหลักการบริหารจัดการบ้านที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลมา ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีการสร้างเครื่องหมายแห่งความดีให้เกิดขึ้นกับตัวเองและสังคม เช่น หลัก คุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความดี มีจิตสำนึกที่ดี และที่สำคัญที่สุด คือ มีการ ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนทุกระดับรวมถึงรัฐบาลในการพัฒนาและ บริหารประเทศ เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนภายใต้กระแสการ เปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน^{๑๒}

๘. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่หลักพุทธ ธรรมเพื่อนำไปสร้างหรือพัฒนาจิตสำนึกในการต่อต้านการประพฤติกทุจริตในสังคมไทย โดยใช้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ เช่น โลกบาลธรรม ๒ คือ หิริ ความละอายแก่ใจ และ โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป และสัมมปปธาน ๔ หลักธรรมดังกล่าวมา จะเป็นตัวควบคุม จิตใจของบุคคลไม่ให้เกิดความโลภ ความทุจริต โดยนำเอาไปบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาลซึ่ง เป็นหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี และมีการดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน ๓ ภาคส่วนที่เรียกว่า บวร คือ บ้าน วัด ราชการ ดังนั้น จึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในองค์การ หน่วยงานต่างๆ อาทิ ๑) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีการจัดทำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาแล้ว ๒) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ

^{๑๑} บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา รายงานการวิจัยเรื่อง ,การสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย คำนิยม เพื่อการต่อต้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะ สังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่, ๒๕๕๗ หน้า ๒๔๘.

^{๑๒} ปิยะธิดา อภัยภักดิ์, รายงานการวิจัย "แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ" วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีที่ ๑๓ ฉบับ ที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑)

ทุจริตในภาครัฐ ๓) มหาวิทยาลัยสงฆ์ รวมทั้งมหาวิทยาลัยของภาครัฐและเอกชน หรือองค์กร
หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวกับกับการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการประพฤติทุจริต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) การวิจัยครั้งต่อไปควรกำหนดตัวชี้วัดความซื่อสัตย์สุจริตปฏิบัติงานของ

หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งตัวชี้วัดการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่ชอบ
ด้วยกฎหมาย ๒) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมให้กับเด็ก
เยาวชน เพื่อร่วมกันสรรค์สร้างคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมในอนาคตด้วยการส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มีความ
รู้คู่คุณธรรม ๓) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกทางสังคม
ให้กับข้าราชการ และประชาชนสัมพันธ์ให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการทุจริตคอร์รัปชั่นทั้งต่อตนเอง
และประเทศชาติ และประเด็นสุดท้ายคือ ๔) ควรมีการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันการ
ทุจริตคอร์รัปชั่นในภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยและเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ
ในการพัฒนาองค์กรให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑.หนังสือวิชาการ

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **สุจริตธรรมกถา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๓๒.

องค์การบริหารส่วนตำบลลีเล็ด จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙, (สุราษฎร์ธานี: ๒๕๕๘)**.

๒.รายงานการวิจัย

กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ และคณะ. รายงานวิจัย "การทุจริตในวงราชการไทย: การสังเคราะห์องค์
ความรู้ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหา จากผู้นำและบุคคลสำคัญของประเทศไทย" วา
สาร มจร. ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓๕ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๗).

สืบพงษ์ ธรรมชาติ และ พระครูอรุณสิงหธรรม. รายงานวิจัย "ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการ
พัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาพระครูประภัศรธรรมวิธาน (มิ่ง
ปกาสโร)" วารสารมหาจุฬานาคร ทรรศน์ ปีที่ ๒ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม
๒๕๕๘).

จารุวรรณ สุขุมลพงษ์ และคณะ. รายงานการวิจัย "แนวโน้มของการคอร์รัปชั่นในประเทศไทย,
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รัฐสภา, ๒๕๕๖.

